

Obywatelski
monitoring
kandydatów
na sędziów

RAPPORT

Obywatelski monitoring kandydatów na sędziów

Fundacja im. Stefana Batorego
Helsińska Fundacja Praw Człowieka
Polska Sekcja Międzynarodowej Komisji Prawników
Warszawa 2007

HR

Obywatelski monitoring kandydatów na sędziów

Raport z projektu monitoringu wyborów
do Trybunału Konstytucyjnego w 2006 r.

Fundacja im. Stefana Batorego

Sapieżyńska 10a

00-215 Warszawa

tel. |48 22| 536 02 00

fax |48 22| 536 02 20

batory@batory.org.pl

www.batory.org.pl

Redakcja:

Łukasz Bojarski

Opracowanie redakcyjne:

Agnieszka Bojarska

Opieka artystyczna nad publikacjami Fundacji im. Stefana Batorego:

Marta Kusztra

Projekt graficzny:

Teresa Oleszczuk

Skład elektroniczny:

TYRSA Sp. z o.o.

© Copyright by Fundacja im. Stefana Batorego

ISBN 978-83-894068-4-2

Publikacja jest rozpowszechniana bezpłatnie

Warszawa 2007

Spis treści

Rekomendacje	7
Wprowadzenie	9
Geneza projektu	11
Przebieg projektu	13
Kalendarium działań	13
Wydarzenia towarzyszące (informacje dodatkowe)	21
Stosunek Kandydatów na sędziów do działań Zespołu	22
Wnioski	31
Pozostałe rekomendacje	35
Załączniki	
Załącznik 1. Informacja o programie OMKS (4 X 2006)	37
Załącznik 2. Pismo do Kandydatów: zaproszenie do współpracy, przekazania materiałów oraz udziału w „przestuchaniu publicznym” (3 XI 2006)	39
Załącznik 3. Pytania do kwestionariusza osobowego kandydata na sędziego	42
Załącznik 4. Zaproszenie na spotkanie z kandydatami skierowane do środowisk prawniczych (17 X 2006)	46
Załącznik 5. Zagadnienia do dyskusji podczas spotkania Kandydatów na sędziów	48
Załącznik 6. Przykład profilu kandydata na sędziego	49
Załącznik 7. Lista wybranych relacji medialnych o projekcie	51
Załącznik 8. Informacja o organizacjach – partnerach projektu	53

Koordynatorzy projektu dziękują gronu osób, dzięki którym było możliwe przeprowadzenie monitoringu. Dziękujemy tym Kandydatom na sędziów, którzy rozumiejąc rolę społeczeństwa obywatelskiego w życiu publicznym byli otwarci na współpracę z nami. Dziękujemy Pani Teresie Romer, prezesce Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia” za poprowadzenie spotkania z kandydatami na sędziów oraz Panu prof. Andrzejowi Zollowi za wsparcie dla idei projektu i udział w rozpoczynającej go konferencji prasowej. Za pomoc dziękujemy także ekspertom współpracującym z programem, dr Wiesławowi Staśkiewiczowi i dr Piotrowi Radziewiczowi. Dziękujemy Panu Pośłowi Cezaremu Grabarczykowi, przewodniczącemu Sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka, za współpracę i pomoc, w tym za zaproszenie na posiedzenia Komisji. Dziękujemy serdecznie Pani Monice Szuleckiej, asystentce programu, która z poświęceniem angażowała się w prace projektu.

Projekt był finansowany ze środków Fundacji im. Stefana Batorego.

Łukasz Bojarski, Zbigniew Lasocik, Grzegorz Wiaderek

Rekomendacje

Debata publiczna nad kandydatem do Trybunału Konstytucyjnego powinna trwać minimum 3 miesiące, co oznacza, że prezydium Sejmu powinno dołożyć starań, aby kandydat był znany na 100 dni przed upływem kadencji ustępującego sędziego.

Powinny zostać zweryfikowane wymogi formalne wobec kandydatów na sędziów Trybunału Konstytucyjnego tak, by uniemożliwić zostanie sędzią Trybunału Konstytucyjnego osobom, co do których istnieją poważne wątpliwości np. co do ich postawy etycznej czy dorobku prawnego.

Powinien zostać wprowadzony obowiązek konsultacji zgłaszanych kandydatów zarówno na etapie zgłaszania, jak i na etapie procedowania w parlamencie (obowiązek dla zgłaszających kandydatów lub dla Marszałka Sejmu wystąpienia do określonych instytucji lub korporacji tworzących środowisko prawnicze z prośbą o opinie o kandydacie; wszystkie opinie powinny być jawne dla opinii publicznej).

Zdecydowanie wzmacnić należy debatę środowiska prawniczego dotyczącą jego aktywnego udziału w procedurach wyborczych do różnych instancji sądowniczych.

Rozważyć należy podwyższenie wymogów co do liczby głosów koniecznych do wyboru na sędziego Trybunału Konstytucyjnego – sprzyjać to powinno uzgadnianiu kandydatów ponadpartyjnych.

W przepisach wewnętrznych Sejmu powinna znaleźć się stosowna regulacja, zgodnie z którą Marszałek Sejmu upoważnia jedną osobę do współpracy z organizacjami obywatelskimi.

Wprowadzenie

Podstawowym celem programu „Obywatelski monitoring kandydatów na sędziów”¹ jest zagwarantowanie udziału społeczeństwa obywatelskiego w debacie na temat kandydatów na stanowiska sędziowskie w sądach i trybunałach: Trybunale Konstytucyjnym, Sądzie Najwyższym, Trybunale Stanu, Naczelnym Sądzie Administracyjnym, Europejskim Trybunale Praw Człowieka w Strasburgu oraz Europejskim Trybunale Sprawiedliwości w Luksemburgu.

W Polsce dyskutuje się o kandydatach na wiele stanowisk państwowych, natomiast, jak dotąd, nie utrzymała się tradycja publicznych debat o kandydatach na stanowiska sędziowskie. Warto to zmienić. Sądy – trzecia władza – odgrywają w demokratycznym państwie prawa rolę fundamentalną i dlatego ważne jest, kim są sędziowie. Proces ich wyboru powinien być transparentny i dawać możliwość zabrania głosu różnym środowiskom, w tym organizacjom pozarządowym oraz korporacjom prawniczym, radom wydziałów prawa i innym zainteresowanym instytucjom.

Zamierzamy zachęcać organizacje obywatelskie, organizacje prawnicze do włączania się w proces wyboru sędziów. Chcemy to osiągnąć poprzez wypracowanie rozwiązań modelowych, które pozwolą przedstawicielom środowiska prawniczego brać udział w publicznej debacie o kandydatach.

¹ Zob. zał. 1 Informacja o programie OMKS (4 X 2006).

Taka debata powinna się odbywać na podstawie obiektywnych kryteriów oceny i ogólnie dostępnych informacji.

Mamy nadzieję, że rozpoczęty program będzie kontynuowany i że uda się wprowadzić na stałe do polskiej praktyki życia publicznego element udziału organizacji społecznych w debacie nad kandydatami na stanowiska sędziowskie.

Pierwszym, „pilotażowym”, przedsięwzięciem był monitoring wyboru sędziów do Trybunału Konstytucyjnego w 2006 roku. Prezentowany *Raport* podsumowuje ten projekt.

Geneza projektu

Koncepcja monitorowania wyborów na stanowiska sędziowskie w Polsce pojawiła się już kilka lat temu w środowisku Polskiej Sekcji Międzynarodowej Komisji Prawników. Obserwacja doświadczeń innych krajów, szczególnie zaś Stanów Zjednoczonych, prowadziła do wniosku, że sędziowie, funkcjonariusze państwa sprawujący rozległą władzę, powinni być wybierani w takiej procedurze, która gwarantuje elementarny udział społeczeństwa obywatelskiego, w tym środowiska prawniczego. Od początku pomysły formułowane w ramach Polskiej Sekcji MKP szły w kierunku stworzenia koalicji organizacji, które wzięłyby na siebie ciężar społecznej kontroli przebiegu procedur wyborczych. Z wielu względów podobne inicjatywy nie powinny być domeną jednej organizacji lub grupy zawodowej.

Pierwsze rozmowy z potencjalnymi uczestnikami koalicji organizacji pozarządowych zostały zainicjowane przez Polską Sekcję MKP już w roku 2005. Natomiast w 2006 roku przedstawiciele Polskiej Sekcji Międzynarodowej Komisji Prawników, Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka oraz Fundacji Stefana Batorego rozpoczęli prace koncepcyjne, których efektem było opracowanie założeń i planu działań projektu o nazwie „Obywatelski monitoring kandydatów na sędziów”. Zarząd Fundacji im. Stefana Batorego podjął decyzję o sfinansowaniu realizacji tego projektu. We wrześniu 2006 r. przedstawiciele wymienionych organizacji zawiązali koalicję i rozpoczęli intensywne prace w ramach projektu.

Jak już była o tym mowa, celem projektu było zainicjowanie debaty publicznej dotyczącej wyborów sędziów Trybunału Konstytucyjnego i udział w tej debacie. Odróżniamy tu dwie płaszczyzny badań i działań:

- monitoring parlamentarnej procedury wyborów sędziów, w tym badanie możliwości udziału instytucji pozarządowych w tej procedurze, ocena i sformułowanie propozycji zmian,
- aktywny udział społeczeństwa obywatelskiego w debacie publicznej poprzez, między innymi, zbieranie informacji o kandydatach na sędziów, i ich upublicznienie (opracowanie kwestionariusza, przygotowanie profili kandydatów, organizacja „przysłuchania publicznego”).

W ramach projektu pracowali i podejmowali wszystkie kluczowe decyzje trzej koordynatorzy reprezentujący organizacje tworzące koalicję: Łukasz Bojarski (Helsińska Fundacja Praw Człowieka), dr hab. Zbigniew Lasocik (Polska Sekcja Międzynarodowej Komisji Prawników), Grzegorz Wiaderek (Fundacja im. Stefana Batorego). Asystentką projektu była Monika Szulecka.

Zespół dążył także do powołania stałej grupy analityków, którzy byliby zapleczem intelektualnym przygotowującym ekspertyzy, a jednocześnie grupą osób zbierających informacje na temat kandydatów na sędziów i opracowujących tzw. profile kandydata na sędziego. Zespołem kierował dr hab. Zbigniew Lasocik. Swoją wiedzę ekspercką podzielili się z nami dr Piotr Radziejewicz i dr Wiesław Staśkiewicz. W zbieraniu informacji o kandydatach brało udział dodatkowo kilka osób, których pracą kierowali Z. Lasocik i W. Staśkiewicz.

Przebieg projektu

Kalendarium działań

Przedstawione zestawienie zawiera zarówno działania podjęte w ramach projektu, jak i równoległe wydarzenia w Parlamencie (oznaczone szarym tłem).

Kalendarium działań w ramach projektu oraz kalendarium wyborów sędziów TK²

Data	Podmiot	Działanie
22 V 2006	FSB, HFPC, SP MKP	Spotkania robocze w celu omówienia założeń projektu
31 VIII 2006	FSB, HFPC, SP MKP	Spotkanie zespołu projektu
11 IX 2006	Projekt	Spotkanie zespołu projektu z udziałem eksperta – dr Wiesława Staśkiewicza
21 IX 2006	Projekt	Spotkanie Koordynatorów projektu z Prezesem TK prof. Markiem Safjanem w Trybunale Konstytucyjnym
29 IX 2006	Projekt	Spotkanie zespołu projektu z udziałem eksperta – dr Wiesława Staśkiewicza

² Oprac. Monika Szulecka.

Data	Podmiot	Działanie
4 X 2006	Projekt	Inauguracja projektu Konferencja prasowa otwierająca projekt z udziałem prof. Andrzeja Zolla Sformułowanie informacji prasowej po konferencji
5 X 2006	Projekt	Skierowanie do klubów parlamentarnych i do Marszałka Sejmu pytań o rozważane lub zgłoszone kandydatury na sędziów TK
5 X 2006	Kluby parlamentarne	Zgłoszenia kandydatur na stanowiska sędziów TK (I tura) LPR – zgłoszenie kandydatury adw. Marka Kotlinowskiego (ok. godz. 14 ³) SLD – zgłoszenie kandydatury sędziego NSA Bogusława Moraczewskiego (po godz. 15) PiS – zgłoszenie kandydatur dr hab. Marii Gintowt-Jankowicz i adw. Wojciecha Hermelińskiego (ok. godz. 16) PO – zgłoszenie kandydatur prof. dr hab. Stanisława Biernata, prof. dr hab. Ireny Lipowicz oraz prof. dr hab. Andrzeja Rzeplińskiego (ok. godz. 22) PiS – zgłoszenie kandydatury prof. dr hab. Zbigniewa Cieślaka (przed północą)
6 X 2006	Sejm RP	O północy upłynął terminu zgłaszania kandydatów na sędziów TK
6 X 2006	Klub Parlamentarny PO Projekt	Odpowiedź KP PO na pytanie o rozważane kandydatury, skierowane przez zespół projektu 5 X 2006 r.
9 X 2006	Projekt	Spotkanie zespołu projektu z udziałem dr Wiesława Staśkiewicza i dr Piotra Radziejewicza, ekspertów projektu

³ Czas ogłaszania kandydatur na stanowiska sędziowskie na podstawie informacji z serwisu internetowego PAP.

Data	Podmiot	Działanie
10 X 2006	Sejm RP	Publikacja listy kandydatów na sędziów TK (druk nr 1025): Stanisław Biernat, Zbigniew Cieślak, Maria Gintowt-Jankowicz, Wojciech Hermeliński, Marek Kotlinowski, Irena Lipowicz, Bogusław Moraczewski, Andrzej Rzepliński
12 X 2006	Marszałek Sejmu RP Projekt	Odpowiedź z Gabinetu Marszałka Sejmu RP na pytanie o rozważane kandydatury, skierowane przez zespół projektu 5 X 2006 r.
12 X 2006	KP SLD/ Projekt	Odpowiedź od KP SLD na pytanie o rozważane kandydatury, skierowane przez zespół projektu 5 X 2006 r.
16 X 2006	Projekt	Spotkanie zespołu projektu z udziałem dr Wiesława Staśkiewicza i dr Piotra Radziejewicza, ekspertów projektu Omówienie i zmiany opracowanego kwestionariusza dla kandydatów na sędziów oraz opracowanie pytań „eksperskich” wysyłanych do kandydatów Omówienie planu spotkania kandydatów na sędziów TK z przedstawicielami środowisk prawniczych i mediów
17 X 2006	Projekt	Przekazanie Marszałkowi Sejmu RP pytania o termin głosowania nad wyborem sędziów TK Przekazanie Przewodniczącemu Sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka (SKSiPC) prośby o rozważenie możliwości uczestniczenia przedstawicieli projektu w posiedzeniu SKSiPC
17 X 2006	Sejm RP, SKSiPC	Posiedzenie SKSiPC w celu zaopiniowania kandydatów na sędziów TK
17 X 2006	Projekt	Udział przedstawiciela projektu, Zbigniewa Lasocika, w posiedzeniu SKSiPC Skierowanie do kandydatów na sędziów TK zaproszeń na spotkanie, kwestionariuszy i zagadnień do dyskusji

Data	Podmiot	Działanie
18 X 2006	Projekt	Skierowanie do instytucji/organizacji prawnych zaproszeń na spotkanie i listy zagadnień do dyskusji
19 X 2006	KP PiS/ Projekt	Odpowiedź od KP PiS na pytanie o rozważane kandydatury, skierowane przez zespół projektu 5 X 2006
20 X 2006	Projekt	Skierowanie do mediów zaproszeń na spotkanie kandydatów na sędziów TK z przedstawicielami środowisk prawniczych i mediów (24 X 2006 r.)
23 X 2006	Projekt	Odwołanie spotkania z kandydatami ze względu na niemożność przybycia większości kandydatów. Wystanie komunikatu o odwołaniu do wszystkich zaproszonych instytucji i mediów
24 X 2006	Projekt	Spotkanie zespołu projektu Sformułowanie komunikatu projektu o dotychczasowych i planowanych działaniach w ramach projektu Przekazanie komunikatu kandydatom na sędziów, instytucjom/organizacjom prawniczym i mediom
26 X 2006	Projekt	Przekazanie Marszałkowi Sejmu RP i klubom parlamentarnym pytań o rozważane lub zgłoszone kandydatury (w drugiej turze wyborów)
25–27 X 2006 (pomiędzy)	KP SLD	Wycofanie kandydatury sędziego NSA Bogusława Moraczewskiego na stanowisko sędziego TK
27 X 2006	KP PiS	Wycofanie kandydatury prof. dr hab. Zbigniewa Cieślaka na stanowisko sędziego TK. Zapowiedź zgłoszenia tej kandydatury w kolejnej turze wyborów sędziów TK

Data	Podmiot	Działanie
27 X 2006	Sejm RP	Głosowanie Sejmu RP nad wyborem sędziów TK Dr hab. Maria Ginowt-Jankowicz, adw. Wojciech Hermeliński i adw. Marek Kotlinowski wybrani na stanowiska sędziów TK
27 X 2006	Projekt	Uruchomienie strony internetowej projektu
31 X 2006	Kluby Parlamentarne	Zgłoszenia kandydatur na stanowiska sędziów TK (II tura) SO – zgłoszenie kandydatury adw. Jerzego Marcina Majewskiego PO – zgłoszenie kandydatur prof. dr hab. Stanisława Biernata i prof. dr hab. Andrzeja Rzeplińskiego PiS – zgłoszenie kandydatur prof. dr hab. Zbigniewa Cieślaka i prof. dr hab. Bogdana Szlachty
31 X 2006 o północy	Sejm RP	Upływ terminu zgłaszania kandydatów na sędziów TK
3 XI 2006	Projekt	Spotkanie zespołu projektu Telefoniczny kontakt z kandydatami na sędziów TK – zapowiedź skierowania zaproszeń na spotkanie Skierowanie do kandydatów na sędziów TK zaproszeń na spotkanie, kwestionariuszy i zagadnień do dyskusji
4 XI 2006	Projekt	Skierowanie do instytucji/organizacji prawnych zaproszeń na spotkanie i listy zagadnień do dyskusji
4 XI 2006	Prezydent RP	Powołanie sędziego TK Jerzego Stępnia na stanowisko Prezesa TK Zaprzyśiężenie wybranych sędziów TK: dr hab. Marii Gintowt-Jankowicz, adw. Wojciech Hermelińskiego, adw. Marka Kotlinowskiego

Data	Podmiot	Działanie
6 XI 2006	Projekt	Skierowanie do mediów zaproszeń na spotkanie kandydatów na sędziów TK z przedstawicielami środowisk prawniczych i mediów (13 XI 2006 r.)
9 XI 2006	Sejm RP	Publikacja listy kandydatów na sędziów TK (druk nr 1083) Nazwiska kandydatów: Stanisław Biernat, Zbigniew Cieślak, Jerzy Marcin Majewski, Andrzej Rzepliński, Bogdan Szlachta
10 XI 2006	Projekt	Ponowne skierowanie do mediów zaproszeń na spotkanie kandydatów na sędziów TK z przedstawicielami środowisk prawniczych i mediów
13 XI 2006	Projekt	Spotkanie w siedzibie FSB kandydatów na sędziów TK z przedstawicielami środowisk prawniczych i mediów Publikacja opracowanych „profilu kandydatów” na stronie internetowej projektu
15 XI 2006	Sejm RP, SKSiPC	Posiedzenie SKSiPC mające na celu zaopiniowanie kandydatów na sędziów TK
15 XI 2006	Projekt	Udział przedstawiciela koordynatorów projektu, Zbigniewa Lasocika, w posiedzeniu SKSiPC
16/17 XI 2006	KP SO	Wycofanie kandydatury adw. Jerzego Marcina Majewskiego na stanowisko sędziego TK
17 XI 2006	Sejm RP	Głosowanie Sejmu RP nad wyborem sędziów TK Prof. dr hab. Zbigniew Cieślak wybrany na stanowisko sędziego TK
17 XI 2006	Marszałek Sejmu RP	Informacja o dodatkowym terminie (do 30 XI 2006 r.; III tura) zgłaszania kandydatów na sędziów TK w związku z niewybraniem sędziów na dwa stanowiska

Data	Podmiot	Działanie
24 XI 2006	Projekt	Wysłanie do Marszałka Sejmu RP i klubów parlamentarnych pytań o rozważane lub zgłoszone kandydatury
28 XI 2006	Projekt	Kontakt telefoniczny z sekretariatami klubów parlamentarnych – ponowne zapytanie o rozważane lub zgłoszone kandydatury
30 XI 2006	Prezydent RP	Powołanie sędziego TK Janusza Niemcewicza na stanowisko Wiceprezesa TK Zaprzyśiężenie wybranego sędziego TK – prof. dr hab. Zbigniewa Cieślaka
21–28 XI 2006 (pomiędzy)	KP SO	Zgłoszenie kandydatury dr hab. Eryka Wojciechowskiego na stanowisko sędziego TK
30 XI 2006	Kluby parlamentarne	Zgłoszenia kandydatur na stanowiska sędziów TK (III tura) KP PiS – zgłoszenie kandydatury prof. dr hab. Teresy Liszcz (ok. południa) KP SO – zgłoszenie kandydatury adw. Lidii Bagińskiej (przed północą)
30 XI 2006 o północy	Sejm RP	Upływ dodatkowego terminu zgłaszania kandydatów na sędziów TK
1 XII 2006	Sejm RP	Publikacja listy kandydatów na sędziów TK (druk nr 1157) Nazwiska kandydatów: Lidia Iwona Bagińska, Teresa Liszcz, Eryk Wojciechowski
1–4 XII 2006 ⁴ (pomiędzy)	KP SO	Wycofanie kandydatury dr hab. Eryka Wojciechowskiego na sędziego TK
6 XII 2006	Projekt	Skierowanie do kandydatów na sędziów TK informacji o projekcie i kwestionariuszy

⁴ Informacja na podstawie Gazety Prawnej z 04 XII 2006 („Zamiana kandydatów do TK”).

Data	Podmiot	Działanie
7 XII 2006	Projekt	Przekazanie Przewodniczącemu i członkom SKSiPC profili kandydatów na sędziów TK wraz z pismem informującym o projekcie Publikacja profili na stronie internetowej projektu
7 XII 2006	Sejm RP, SKSiPC	Posiedzenie SKSiPC mające na celu zaopiniowanie kandydatów na sędziów TK
7 XII 2006	Projekt	Udział przedstawiciela zespołu projektu, Łukasza Bojarskiego, w posiedzeniu SKSiPC
8 XII 2006	Sejm RP	Głosowanie Sejmu RP nad wyborem sędziów TK Adw. Lidia Bagińska i Prof. dr hab. Teresa Liszcz wybrane na stanowiska sędziów TK
20 XII 2006	Prezydent RP	Odwołanie zaprzysiężenia wybranych sędziów TK – adw. Lidii Bagińskiej, prof. dr hab. Teresy Liszcz
29 XII 2006	Prezydent RP	Zaprzysiężenie prof. dr hab. Teresy Liszcz ⁵

⁵ Już w trakcie sporządzania raportu nastąpiły wydarzenia, które nie zostały objęte działaniami projektu, ale pozostawały z nim w ścisłym związku: a/ 6 III 2007 r. została zaprzysiężona sędzia Lidia Bagińska; b/ 12 III 2007 r. sędzia Lidia Bagińska zrzekła się stanowiska sędziego TK; c/ 8 V 2007 r. został zaprzysiężony sędzia Mirosław Granat.

Wydarzenia towarzyszące (informacje dodatkowe)

Punktem wyjścia dla dalszych działań była szczegółowa analiza prawa i procedury wyboru sędziów TK, która pozwoliła zaplanować udział organizacji realizujących projekt w procedurze wyboru. W ramach analizy prawa dr P. Radzewicz opracował dokument *Zasady i procedura wyboru sędziów polskiego trybunału konstytucyjnego* zawierający m. in. „kalendarium procesu wyboru sędziego Trybunału Konstytucyjnego przez Sejm”. Dr W. Staśkiewicz opracował dokument *Wybory sędziów Trybunału Konstytucyjnego 1997-2006. Wnioski z analizy dokumentacji sejmowej*.

W ramach projektu powstał dokument *Pytania do kwestionariusza osobowego kandydata na sędziego* (na podstawie wskazówek koordynatorów projektu stworzył go dr P. Radzewicz). Kwestionariusz był rozsyłany do kandydatów na sędziów z prośbą o wypełnienie lub przekazanie informacji dających odpowiedź na zawarte w nim pytania⁶.

Każdorazowo (trzy tury głosowania) po oficjalnym ogłoszeniu kandydatów na sędziów Zespół przystępował do zebrania informacji na ich temat. Na podstawie tych informacji opracowaliśmy tzw. „profile kandydata na sędziego”⁷. Profile, jak i część informacji przekazanych przez kandydatów, zostały ogłoszone w Internecie.

W imieniu zespołu realizującego projekt prof. Zbigniew Lasocik nawiązał kontakt z partnerami amerykańskimi (organizacjami zajmującymi się monitorowaniem wyborów sędziów w USA i oceną kwalifikacji kandydatów na sędziów – International Senior Lawyers Project, CEELI oraz Human Rights Watch). Partnerzy amerykańscy podzielili się swoimi doświadczeniami oraz dokumentami wykorzystywanymi przez nich w procesie monitorowania wyborów. Doświadczenia te staraliśmy się uwzględnić w naszych działaniach. W planach było także zaproszenie do Polski Thomasa Haywarda, byłego przewodniczącego Committee on the Evaluation of Judicial Candi-

⁶ Zob. zał. 3.

⁷ Zob. przykład profilu zał. 6.

dates w Chicago, jednak trudności z ustaleniem terminu okazały się nie do pokonania.

Zespół prowadził stały monitoring publikacji agencyjnych i prasowych dotyczących wyborów sędziów. Asystentka projektu M. Szulecka opracowała zestawienie tych publikacji.

Od ogłoszenia projektu podczas konferencji prasowej koordynatorzy projektu udzielali wypowiedzi na temat monitorowanych wyborów⁸.

Stosunek Kandydatów na sędziów do działań Zespołu

Prezentowane poniżej zestawienie zawiera informacje na temat kontaktów Zespołu z poszczególnymi kandydatami na sędziów. W kolumnie pierwszej przedstawiamy reakcję kandydatów na fakt, że taki projekt jest realizowany. W kolumnie drugiej informujemy, czy i jakie konkretnie materiały kandydaci nam przekazali⁹. Informujemy także – kolumna trzecia – o tym, w jaki sposób kontaktowaliśmy się z kandydatami.

Wypada przypomnieć, że wybory sędziów różniły się w trzech kolejnych turach i dlatego zaznaczamy, w której turze wyborów dany kandydat/ka brali udział. Trzecia tura odbyła się najszybciej, trwała najkrócej i dlatego kandydaci mieli najmniej czasu na reakcję na prośby z naszej strony. Kandydatom w trzeciej turze nie proponowaliśmy też udziału w przesłuchaniu publicznym, ponieważ ze względu na brak czasu nie zostało ono zorganizowane.

⁸ Zestawienie najważniejszych publikacji prezentujących działanie projektu stanowi zał. 7 Lista wybranych relacji medialnych o projekcie.

⁹ Materiały przekazane przez Kandydatów są dostępne na stronie projektu: www.monitoringsedziow.org.pl.

Reakcje Kandydatów na działania Zespołu prowadzącego projekt¹⁰

Reakcja Kandydatów na działania Zespołu ¹¹	Materiały przekazane przez Kandydatów	Sposób kontaktu z Kandydatami
Adw. Lidia Iwona Bagińska (III tura)		
<p>Kandydatka potwierdziła otrzymanie informacji o projekcie i kwestionariusza. Jak powiedziała w rozmowie z przedstawicielem projektu (LB) w dniu posiedzenia SKSiPC, nie zdążyła odpowiedzieć na pytania. Następnego dnia kandydatka została wybrana na stanowisko sędziego TK przez Sejm.</p>	<p>Kandydatka nie przekazała żadnych materiałów.</p>	<p>Informacja o projekcie i kwestionariusz zostały przekazane Kandydatce drogą elektroniczną.</p> <p>Przedstawiciel Projektu (LB) rozmawiał osobiście z Kandydatką po zakończeniu posiedzenia SKSiPC.</p>
Prof. dr hab. Stanisław Biernat (I i II tura)		
<p>1. Reakcja na pierwsze zaproszenie i prośbę o materiały.</p> <p>Kandydat zaraz po otrzymaniu zaproszenia i kwestionariusza przekazał szczegółowe materiały na swój temat, które, jak zaznaczył, z „naddatkiem” odpowiadały na wszystkie pytania kwestionariusza.</p> <p>Kandydat pozytywnie odniósł się do idei projektu. Był zainteresowany udziałem w pierwszym spotkaniu, ale nie pozwoliły mu na to zajęcia prowadzone na UJ w tym dniu. Usprawiedliwiając swoją nieobecność, przekazał do odczytania na spotkaniu odpowiedzi na pytania.</p>	<p>Odpowiedzi na pytania o rolę TK.</p> <p>Życiorys.</p> <p>Dokument prezentujący sylwetkę naukową i zawodową Kandydata.</p> <p>Dokument szczegółowo przedstawiający działalność naukową Kandydata (pełny spis publikacji i wystąpień).</p>	<p>Asystentka Projektu (MS) kontaktowała się z Kandydatem telefonicznie przed pierwszym planowanym spotkaniem z kandydatami.</p> <p>Kandydat dwukrotnie otrzymał zaproszenie pocztą tradycyjną oraz elektroniczną.</p> <p>Kandydat kontaktował się kilkakrotnie z zespołem projektu drogą elektroniczną.</p>

¹⁰ Oprac. M. Szulecka.

¹¹ Dodatkowe objaśnienia do tabeli: kolejność kandydatów alfabetyczna; skróty SKSiPC – Sejmowa Komisja Sprawiedliwości i Praw Człowieka; inicjały: LB – Łukasz Bojarski, ZL – Zbigniew Lasocik, GW – Grzegorz Wiaderek, MS – Monika Szulecka.

Reakcja Kandydatów na działania Zespołu	Materiały przekazane przez Kandydatów	Sposób kontaktu z Kandydatami
<p>Kandydat zareagował również na komunikat projektu po odwołaniu spotkania, dzieląc się swoimi przemyśleniami co do celów projektu – oczekiwał merytorycznych ocen sylwetek kandydatów na sędziów TK przygotowanych w ramach projektu.</p> <p>2. Reakcja na drugie zaproszenie i prośbę o materiały.</p> <p>Kandydat przypomniał o przekazanych wcześniej materiałach. Wyraził chęć udziału w spotkaniu, ale ze względu na inne ważne obowiązki i plany (które szczegółowo przedstawił) nie mógł wziąć udziału w spotkaniu. Sugerował inne dogodnie dla siebie terminy. Był bardzo otwarty na ideę projektu i zainteresowany efektem prac analitycznych. Przekazał również konkretne wytyczne co do publikacji nadesłanych przez siebie materiałów.</p>	<p>Dokument przedstawiający działalność dydaktyczną, udział w organizacji życia naukowego oraz działalność organizacyjną.</p> <p>Glosa do wyroku TK z 11 V 2005 r. (jako rozszerzenie odpowiedzi na jedno z pytań o rolę TK – stosunek prawa polskiego względem prawa UE).</p>	

Reakcja Kandydatów na działania Zespołu	Materiały przekazane przez Kandydatów	Sposób kontaktu z Kandydatami
Prof. dr hab. Zbigniew Cieślak (I i II tura)		
<p>1. Reakcja na pierwsze zaproszenie i prośbę o materiały.</p> <p>Sekretariat Kandydata poinformował, że nie może on przybyć na spotkanie.</p> <p>2. Reakcja na drugie zaproszenie i prośbę o materiały.</p> <p>Kandydat nie kontaktował się z zespołem projektu po otrzymaniu zaproszenia i kwestionariusza. W rozmowie z przedstawicielem zespołu projektu (GW), poprzedzającej wysłanie zaproszenia, sceptycznie odnosił się do idei projektu i nie deklarował udziału w spotkaniu. Powiedział, że być może przekaże swoje CV, ostatecznie jednak nie przekazał żadnych materiałów.</p>	<p>Kandydat nie przekazał żadnych materiałów.</p>	<p>Przed pierwszym spotkaniem kandydat otrzymał zaproszenie na spotkanie pocztą tradycyjną.</p> <p>Przed drugim spotkaniem przedstawiciel zespołu projektu (GW) telefonicznie rozmawiał z Kandydatem. Kandydat otrzymał zaproszenie na spotkanie pocztą tradycyjną i elektroniczną.</p>
Dr hab. Maria Gintowt-Jankowicz (I tura)		
<p>Kandydatka na piśmie odmówiła udziału w spotkaniu i poinformowała, że odpowiedzi na większość pytań kwestionariusza znajdują się w powszechnie dostępnych źródłach informacji oraz że bierze udział w przewidzianej w prawie procedurze wyborów sędziów TK, dlatego nie widzi potrzeby uczestniczenia w inicjatywie OMKS.</p>	<p>Kandydatka nie przekazała żadnych materiałów.</p>	<p>Kandydatka otrzymała zaproszenie na spotkanie pocztą tradycyjną. Przed spotkaniem asystentka Projektu (MS) kontaktowała się z sekretariatem kandydatki telefonicznie.</p>

Reakcja Kandydatów na działania Zespołu	Materiały przekazane przez Kandydatów	Sposób kontaktu z Kandydatami
Adw. Wojciech Hermeliński (I tura)		
Kandydat potwierdził udział w spotkaniu, uprzedzając jednak o spóźnieniu wynikającym z faktu, że w czasie spotkania brał udział jako obrońca w sprawie karnej.	CV Odpowiedzi na pytania kwestionariusza osobowego.	Kandydat otrzymał zaproszenie na spotkanie pocztą tradycyjną. Przed spotkaniem z Kandydatem telefonicznie kontaktowała się asystentka Projektu (MS).
Adw. Marek Kotlinowski (I tura)		
Kandydat życzliwie odniósł się do idei projektu, jednak usprawiedliwił swoją nieobecność na spotkaniu z Kandydatami obowiązkami parlamentarnymi wynikającymi z rozpoczynającej się następnego dnia sesji Sejmu RP.	Kandydat nie przekazał żadnych materiałów.	Kandydat otrzymał zaproszenie na spotkanie pocztą tradycyjną oraz elektroniczną. Z Kandydatem telefonicznie kontaktował się przedstawiciel zespołu projektu (GW).
Prof. dr hab. Irena Lipowicz (I tura)		
Kandydatka nie zadeklarowała udziału w spotkaniu, usprawiedliwiając swoją nieobecność uczestnictwem w radzie wydziału. Była zainteresowana udziałem w spotkaniu, ale w innym, wcześniej uzgodnionym, terminie. Zadeklarowała przekazanie materiałów w terminie późniejszym. Ostatecznie jednak ich nie przekazała.	Kandydatka nie przekazała żadnych materiałów.	Kandydatka otrzymała zaproszenie na spotkanie pocztą tradycyjną. Z Kandydatką telefonicznie kontaktowali się MS i GW.

Reakcja Kandydatów na działania Zespołu	Materiały przekazane przez Kandydatów	Sposób kontaktu z Kandydatami
Prof. dr hab. Teresa Liszcz (III tura)		
<p>Podczas rozmowy po posiedzeniu Komisji Sejmowej Kandydatka przejrzała przygotowany w ramach projektu profil, zasugerowała dokonanie kilku zmian. Zadeklarowała otwartość na ideę projektu oraz uznała za możliwe przestanie materiałów na swój temat. Jednak następnego dnia kandydatka została wybrana na stanowisko sędziego TK przez Sejm i ostatecznie nie przekazała żadnych materiałów.</p>	<p>Kandydatka nie przekazała żadnych materiałów.</p>	<p>Kandydatka otrzymała informację o projekcie oraz kwestionariusz drogą elektroniczną.</p> <p>Przedstawiciel zespołu projektu (LB) rozmawiał osobiście z kandydatką po zakończeniu posiedzenia SKSiPC.</p>
Adw. Jerzy Marcin Majewski (II tura)		
<p>Kandydat zadeklarował przekazanie materiałów i udział w spotkaniu. Odpowiedział na zaproszenie i pytania kwestionariusza zaraz po ich otrzymaniu. Był obecny na spotkaniu z kandydatami na sędziów TK. Podczas spotkania odpowiedział na pytania o TK przesłane wraz z zaproszeniem na spotkanie oraz inne pytania sformułowane przez uczestników spotkania.</p>	<p>CV</p> <p>Odpowiedzi na pytania kwestionariusza osobowego.</p>	<p>Przedstawiciel zespołu projektu (ZL) kontaktował się telefonicznie z Kandydatem, poprzedzając wysłanie zaproszenia. Kandydat otrzymał zaproszenie i kwestionariusz pocztą tradycyjną i elektroniczną.</p>
Sędzia Bogusław Jan Moraczewski (I tura)		
<p>Sekretariat Pana Sędziego poinformował, że Kandydat jest chory (zwolnienie lekarskie), co wykluczało jego udział w spotkaniu. Sam Kandydat w żaden sposób nie kontaktował się z zespołem projektu.</p>	<p>Kandydat nie przekazał żadnych materiałów.</p>	<p>Kandydat otrzymał zaproszenie na spotkanie i kwestionariusz pocztą tradycyjną.</p>

Reakcja Kandydatów na działania Zespołu	Materiały przekazane przez Kandydatów	Sposób kontaktu z Kandydatami
Prof. dr hab. Andrzej Rzepliński (I i II tura)		
<p>1. Reakcja na pierwsze zaproszenie i prośbę o materiały.</p> <p>Kandydat przekazał rozbudowane CV oraz potwierdził udział w spotkaniu.</p> <p>2. Reakcja na drugie zaproszenie i prośbę o materiały</p> <p>Kandydat przekazał drogą elektroniczną odpowiedzi na pytania o rolę TK. Kandydat nie mógł wziąć udziału w spotkaniu z powodu wyjazdu zagranicznego</p>	<p>CV (prezentujące życiorys, działalność naukową i zawodową kandydata, wykaz publikacji).</p> <p>Odpowiedzi na pytania o rolę TK.</p>	<p>Kandydat otrzymał zaproszenie na pierwsze spotkanie pocztą tradycyjną, na drugie spotkanie – pocztą tradycyjną i elektroniczną.</p>
Prof. dr hab. Bogdan Witold Szlachta (II tura)		
<p>Podczas rozmowy poprzedzającej wysłanie zaproszenia Kandydat deklaruował chęć udziału w spotkaniu. Planował udział w spotkaniu pod warunkiem, że nie będzie przeszkód w postaci nadzwyczajnych zdarzeń.</p> <p>W przeddzień spotkania Kandydat poinformował zespół projektu, że ze względu na liczbę obowiązków dydaktycznych i organizacyjnych zmuszony będzie poprowadzić osobiście zajęcia na UJ, ponieważ nie mógł znaleźć na ten dzień odpowiedniego zastępstwa, czym usprawiedliwił swoją nieobecność na spotkaniu. Wyrażał duże zainteresowanie udziałem w spotkaniu.</p>	<p>CV (prezentujące dorobek naukowy i doświadczenie zawodowe kandydata).</p> <p>Odpowiedzi na pytania kwestionariusza osobowego.</p> <p>Wykaz publikacji.</p>	<p>Przedstawiciel zespołu projektu (ZL) kontaktował się telefonicznie z Kandydatem, poprzedzając wysłanie zaproszenia.</p> <p>Kandydat otrzymał zaproszenie i kwestionariusz pocztą tradycyjną i elektroniczną.</p>

Reakcja Kandydatów na działania Zespołu	Materiały przekazane przez Kandydatów	Sposób kontaktu z Kandydatami
Dr hab. Eryk Wojciechowski (III tura)		
Kandydat nie kontaktował się z zespołem projektu. Pismo do Kandydata zostało wysłane już po informacjach prasowych o wycofaniu poparcia dla Kandydata.	Kandydat nie przekazał żadnych materiałów.	Kandydat otrzymał informację o projekcie i kwestionariusz drogą elektroniczną.

Wnioski

Wybory sędziów do wszystkich sądów i trybunałów, tak jak każda procedura demokratycznego państwa prawnego, muszą podlegać społecznej kontroli. Istnienie takiej kontroli wzmacnia legitymizację sądów i podnosi jakość życia publicznego.

Wobec braku takiej kontroli w Polsce istnieje potrzeba stworzenia społecznego ruchu na rzecz monitorowania wyborów sędziowskich do wszystkich najwyższych instancji sądowych, nie wykluczając międzynarodowych.

O tym, że taka potrzeba istnieje, przekonuje zainteresowanie środowisk prawniczych i polityków naszą inicjatywą, polegającą na monitorowaniu wyborów do TK, które odbyły się w roku 2006. To zainteresowanie przejawiało się w nielicznych wprawdzie, ale jednak ukazujących się, publikacjach oraz we współpracy z Komisją Sejmową.

Wnioski dotyczące procedur parlamentarnych

Regulacje prawne dotyczące procedury wyboru sędziów nie pozwalają na odbycie rzeczywistej debaty publicznej dotyczącej kandydatów na sędziów do Trybunału Konstytucyjnego. Najważniejsze problemy to: brak czasu na szczegółowe przyjrzenie się kandydatom, brak obowiązkowych konsultacji i zasięgnięcia opinii środowisk prawniczych, brak mechanizmu zmuszającego

do wyjaśnienia wszelkich wątpliwości zgłoszonych wobec kandydata przed dokonaniem wyboru.

Procedura wyboru sędziów do TK pozwala na to, by stosowano różne standardy w odniesieniu do wyboru poszczególnych sędziów, w szczególności dotyczy to procedowania w Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka opiniującej kandydatury (m.in. sposób głosowania, zakres analizy).

Istniejące reguły wyborcze sędziów Trybunału Konstytucyjnego, formalne wymagania stawiane kandydatom oraz sposób weryfikacji tych wymagań pozwalają na to, by kandydatami na sędziów (i w efekcie także sędziami) zostawały osoby, co do których istnieją poważne wątpliwości, czy mają kwalifikacje umożliwiające pełnienie funkcji sędziego Trybunału Konstytucyjnego.

Pod wpływem „nacisku”, jakim de facto stał się realizowany przez nas projekt, w polskim Parlamencie zaczęły tworzyć się dopiero „dobre praktyki” gwarantujące rzetelną debatę nad kandydatami (np. zadawanie merytorycznych pytań Kandydatom podczas posiedzeń Komisji Sejmowej).

Wnioski dotyczące prowadzenia obywatelskiego monitoringu wyborów

W Polsce zauważalny jest brak koniecznej refleksji naukowej i badawczej dotyczącej problematyki wyboru sędziów do Trybunału Konstytucyjnego czy problematyki samego monitorowania tych wyborów (np. narzędzi badawczych). Oznacza to też istotne zawężenie kręgu ekspertów i badaczy, mogących skutecznie współpracować przy realizacji projektu monitoringu wyboru sędziów.

Zauważalny jest też brak tradycji i mechanizmów debat środowiskowych dotyczących wyborów do najważniejszych instancji sądowniczych. Brak zdecydowanego i jasno wyrażanego stanowiska przez środowiska prawnicze sprzyja słabej przejrzystości procedur wyborczych.

Fakt, iż nie ma w Polsce tradycji debaty nad kandydatami, powoduje także brak otwarcia części kandydatów na społeczny monitoring, czy czasem

wręcz niezrozumienie roli społeczeństwa obywatelskiego w debacie nad istotnymi zagadnieniami demokratycznego państwa prawa.

W wyniku prac zespołu realizującego projekt powstał model, który obejmuje następujące elementy:

- gromadzenie wiedzy o kandydatach,
- analizowanie tej wiedzy, formułowanie wstępnych ocen,
- upublicznienie wiedzy,
- poddanie jej społecznej weryfikacji i społecznemu osądowi (media, środowiska prawnicze),
- zakomunikowanie tej wiedzy politykom.

Realizacja projektu dowiodła, że informacje o kandydatach muszą być gromadzone obiektywnie, przez dobrze zorganizowany zespół fachowców, przy aktywnym udziale zainteresowanego. Gromadzone informacje powinny dotyczyć też opinii formułowanych przez kandydata. Warunkiem powodzenia projektu o takim charakterze jest współpraca z Parlamentem, a szczególnie z Marszałkiem i posłami z Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka. Warunkiem sukcesu monitoringu wyborów sędziowskich jest aktywny udział środowisk prawniczych. Warunkiem powodzenia w zakresie dotarcia do opinii publicznej jest także udział mediów.

Pozostałe rekomendacje

Rekomendacje dotyczące procedury wyborczej

Prezydium Sejmu powinno wprowadzić na stałe praktykę zgłaszania przez siebie kandydatów na stanowiska sędziów Trybunału Konstytucyjnego. Zgłoszenie takie powinno być poprzedzone zgłoszeniem pytania do środowisk prawniczych o wskazanie najlepszych ich zdaniem kandydatów.

Konieczne jest uściślenie przepisów dotyczących zgłaszania kandydatów (terminy), jak i procedury wyborczej (jednolite reguły dotyczące badania formalnych przesłanek bycia kandydatem na sędziego Trybunału Konstytucyjnego oraz głosowania nad zgłoszonymi kandydaturami).

Powinny zostać wprowadzone mechanizmy gwarantujące rzeczywiste badanie i weryfikację przesłanek formalnych wymaganych dla sędziów Trybunału Konstytucyjnego (np. dotyczących stanu zdrowia czy dorobku prawniczego). Kandydaci powinni mieć obowiązek przedstawienia dokumentów informujących o spełnianiu poszczególnych kryteriów (np. dokumenty dotyczące stanu zdrowia).

Do procedury wyborczej powinien zostać wprowadzony mechanizm umożliwiający wstrzymanie prac (na przykład na etapie postępowania przed Komisją Sprawiedliwości i Praw Człowieka), gdyby okazało się, że w stosunku do konkretnego kandydata zostały zgłoszone istotne i uzasadnione wątpliwości lub zastrzeżenia – do czasu przekonującego wyjaśnienia tych wątpliwości i zastrzeżeń.

Rekomendacje dotyczące społecznego monitoringu wyborów sędziów

Monitorowanie wyborów sędziowskich wymaga stworzenia koalicji organizacji pozarządowych, które powołają ciało zarządzające takim projektem złożone z wybitnych prawników, a także zespół analityczny, który będzie gromadził informacje nt. kandydatów.

Istnieje silna potrzeba intensyfikacji prac badawczych i eksperckich nad problematyką procedur wyborczych dotyczących sędziów różnych instancji sądowniczych oraz ich skutecznego monitorowania.

Ze względu na istotne podobieństwa procedury wyboru członków monitorowanie wyborów do Trybunału Stanu powinno podlegać podobnym procedurom, jak te zastosowane wobec kandydatów do Trybunału Konstytucyjnego.

Działania w ramach projektu przekonały nas, że przy właściwym sformułowaniu celów i zagwarantowaniu elastyczności procedur możliwe jest objęcie monitoringiem także innych instancji sądowych, w tym Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego czy wojewódzkich sądów administracyjnych.

Załączniki

Załącznik 1. Informacja o programie OMKS (4 X 2006)

Fundacja im. Stefana Batorego
ul. Sapieżyńska 10a,
00-215 Warszawa
tel.: /22/ 536 02 00;
fax.: /22/ 536 02 20
www.batory.org.pl

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
ul. Zgoda 11,
00-018 Warszawa
tel.: /22/ 556 44 40;
fax: /22/ 556 44 50
www.prawaczlowieka.pl

Polska Sekcja Międzynarodowej
Komisji Prawników
ul. Podchorążych 20,
00-721 Warszawa
tel.: /22/ 553 07 07;
fax: /22/ 553 07 57
www.mkp.org.pl

Warszawa, dnia 4 października 2006 r.

Obywatelski Monitoring Kandydatów na Sędziów

Informacja o projekcie

Celem programu „Obywatelski monitoring kandydatów na sędziów” jest udział społeczeństwa obywatelskiego w debacie na temat kandydatów na stanowiska sędziowskie w sądach i trybunałach najwyższych instancji: Trybunale Konstytucyjnym, Sądzie Najwyższym, Trybunale Stanu, Naczelnym Sądzie Administracyjnym, Europejskim Trybunale Praw Człowieka w Strasburgu oraz Europejskim Trybunale Sprawiedliwości w Luksemburgu.

W Polsce dyskutuje się o kandydatach na wiele stanowisk państwowych, natomiast, jak dotąd, nie utrwaliła się tradycja publicznych debat o kandydatach na stanowiska sędziowskie. Warto to zmienić. Sądy – trzecia władza – odgrywają w demokratycznym państwie prawa rolę fundamentalną

i dlatego ważne jest to, kim są sędziowie. Proces ich wyboru powinien być transparentny i dawać możliwość zabrania głosu różnym środowiskom, w tym organizacjom pozarządowym oraz korporacjom prawniczym, radom wydziałów prawa i innym zainteresowanym instytucjom.

Zamierzamy włączyć społeczeństwo obywatelskie w proces wyboru sędziów. Chcemy to osiągnąć poprzez wypracowanie rozwiązań modelowych, które pozwolą przedstawicielom społeczeństwa wziąć udział w publicznej debacie o kandydatach. Taka debata powinna się odbywać na podstawie ogólnie dostępnych informacji i obiektywnych kryteriów oceny. Wśród zaplanowanych działań przewidujemy m.in.: zebranie i publikację informacji o zaproponowanych kandydatach, skierowanie do nich ankiety oraz organizację „publicznych przesłuchań” kandydatów.

Pierwszym przedsięwzięciem realizowanym w ramach projektu jest monitoring wyborów do Trybunału Konstytucyjnego w 2006 roku. Naszą ambicją jest kontynuacja programu i wprowadzenie na stałe do polskiej praktyki elementu udziału organizacji społecznych w debacie nad kandydatami na stanowiska sędziowskie. Naszymi wzorami w tej mierze są podobne projekty prowadzone w innych krajach (np. w USA).

Szczegółowych informacji udzielają koordynatorzy projektu:

Grzegorz Wiaderek

Fundacja im. Stefana
Batorego

Łukasz Bojarski

Helsińska Fundacja
Praw Człowieka

Zbigniew Lasocik

Sekcja Polska Międ-
zynarodowej Komisji
Prawników

Załącznik 2. Pismo do Kandydatów: zaproszenie do współpracy, przekazania materiałów oraz udziału w „przesłuchaniu publicznym” (3 XI 2006)

Fundacja im. Stefana Batorego
ul. Sapieżyńska 10a,
00-215 Warszawa
tel.: /22/ 536 02 00;
fax.: /22/ 536 02 20
www.batory.org.pl

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
ul. Zgoda 11,
00-018 Warszawa
tel.: /22/ 556 44 40;
fax.: /22/ 556 44 50
www.prawaczlowieka.pl

Polska Sekcja Międzynarodowej
Komisji Prawników
ul. Podchorążych 20,
00-721 Warszawa
tel.: /22/ 553 07 07;
fax: /22/ 553 07 57
www.mkp.org.pl

Obywatelski Monitoring Kandydatów na Sędziów

Warszawa, dnia 3 listopada 2006 r.

Szanowny Panie,

Uprzejmie informujemy, że koalicja trzech organizacji pozarządowych, Fundacji im. S. Batorego, Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka i Polskiej Sekcji Międzynarodowej Komisji Prawników, rozpoczęła realizację przedsięwzięcia Obywatelski Monitoring Kandydatów na Sędziów. Jego celem jest zagwarantowanie udziału społeczeństwa obywatelskiego w debacie publicznej na temat kandydatów na stanowiska sędziowskie w najwyższych instancjach sądowych w Polsce. Aby osiągnąć zamierzony cel, planujemy gromadzenie informacji o kandydatach, przedstawienie tej wiedzy opinii publicznej, zainicjowanie debaty publicznej na ten temat z udziałem zainteresowanych oraz przekazanie wniosków z tej debaty władzom publicznym. Wychodzimy z założenia, że proces wyboru członków najważniejszych sądów i trybunałów powinien być

w pełni przejrzysty. Pierwszym projektem w ramach opisanej wyżej inicjatywy jest monitoring wyboru sędziów do Trybunału Konstytucyjnego.

W związku z tym, że 1 grudnia 2006 roku upływa kadencja trzech sędziów Trybunału Konstytucyjnego, w ostatnich dniach rozpoczęła się procedura wyboru sędziów na zwalniane stanowiska. Z informacji udostępnionych przez Sejm RP wynika, że jest Pan kandydatem na sędziego Trybunału Konstytucyjnego. Uprzejmie informujemy Pana, że zgodnie z założeniami projektu będziemy gromadzić i przedstawiać opinii publicznej informacje, które mogą mieć istotne znaczenie w związku z Pana kandydowaniem na stanowisko sędziego Trybunału Konstytucyjnego.

Proponujemy, aby wziął Pan udział w tym procesie. Dlatego pozwalamy sobie załączyć formularz, który służy nam do gromadzenia informacji o kandydatach. Jednocześnie uprzejmie prosimy o przekazanie nam najszybciej, jak to możliwe, wszelkich danych, o których mowa w kwestionariuszu, a także wszelkich innych informacji, które w Pana przekonaniu są ważne z punktu widzenia rzetelnego opisu Pana kandydatury. Zachęcamy także do przekazania nam Pana *curriculum vitae* w możliwie najszerszej formie.

Jednocześnie uprzejmie informujemy Pana, że z analizy kalendarza wyborów sędziów Trybunału Konstytucyjnego wynika, że głosowanie w tej sprawie może się odbyć na kolejnym posiedzeniu Sejmu RP, tj. w dniach 14–18 listopada 2006 r. W związku z tym uprzejmie informujemy Pana, że 13 listopada 2006 r. (poniedziałek), o godz. 14.00 w siedzibie Fundacji im. Stefana Batorego (ul. Sapieżyńska 10a; Warszawa) odbędzie się spotkanie kandydatów na sędziów Trybunału Konstytucyjnego z przedstawicielami środowisk prawniczych, organizacji prawniczych i mediów. W naszym zamierzeniu spotkanie to powinno być okazją do zapoznania się z opiniami kandydatów oraz wszelkimi argumentami, które przemawiają za określonym wyborem. W załączeniu przesyłamy cztery pytania/zagadnienia, które będą stanowiły punkt wyjścia do debaty¹². Z oczywistych względów nie możemy wykluczyć, że uczestnicy spotkania sformułują także inne pytania pod adre-

¹² O ile nie planuje Pan udziału w debacie, uprzejmie prosimy o ustosunkowanie się do przedstawionych pytań pisemnie i przekazanie nam opracowania najszybciej jak to możliwe.

sem kandydatów. Dyskusję poprowadzi Prezeska Stowarzyszenia Sędziów Polskich *Iustitia* SSN Maria Teresa Romer. Zaproszenie do wzięcia udziału w spotkaniu kierujemy, między innymi, do Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, Senackiej oraz Sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka, SSP *Iustitia*, organów samorządów prawniczych, rad naukowych wydziałów prawa, innych instytucji i organizacji prawniczych oraz mediów.

Uprzejmię prosimy Pana o poinformowanie nas, czy zechce Pan wziąć udział w spotkaniu.

Ponieważ procedura wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego odbywa się pod presją czasu, bardzo prosimy o przekazanie nam najszybciej, jak to możliwe, wszelkich informacji. O ile będzie Pan zainteresowany takim rozwiązaniem, jesteśmy gotowi odebrać przygotowane dla nas materiały w miejscu i czasie wskazanym przez Pana.

We wszystkich sprawach prosimy o kontakt pod numerem telefonu 022 553 07 07, 022 553 07 57 lub 0 606 450 155 bądź e-mail: mkp@mkp.org.pl, m.szulecka@gazeta.pl.

Jeśli jest Pan zainteresowany współpracą z nami w ramach Projektu uprzejmię prosimy o przekazanie nam, najszybciej jak to możliwe, informacji o najbardziej efektywnych sposobach komunikowania z Panem (telefon, telefon komórkowy, fax, email, GG, etc.).

Z wyrazami szacunku,

Grzegorz Wiaderek

Fundacja im. Stefana Batorego
GWiaderek@batory.org.pl

Łukasz Bojarski

Helsińska Fundacja
Praw Człowieka
L.Bojarski@prawaczlowieka.pl

Zbigniew Lasocik

Sekcja Polska Międzynarodowej Komisji Prawników
ZLasocik@mkp.org.pl

Załącznik 3. Pytania do kwestionariusza osobowego kandydata na sędziego

Fundacja im. Stefana Batorego

Helsińska Fundacja Praw Człowieka

Polska Sekcja Międzynarodowej Komisji Prawników

Obywatelski Monitoring Kandydatów na Sędziów

Pytania do kwestionariusza osobowego dotyczącego kandydatów na sędziów TK

1. Dane osobowe kandydata (imię i nazwisko, data i miejsce urodzenia, miejsce zamieszkania, stan cywilny itd.).
2. Odznaczenia, tytuły honorowe, członkostwo w krajowych lub międzynarodowych stowarzyszeniach naukowych lub zawodowych.
3. Wykształcenie kandydata (z podaniem nazw szkół, które kandydat ukończył, posiadanych stopni naukowych, ukończonych kursów, szkoleń, aplikacji itp.).
4. Przebieg kariery zawodowej (w tym m.in. miejsca zatrudnienia i okresy pozostawania na danym stanowisku; prowadzenie własnej działalności gospodarczej; zajmowane stanowiska we władzach spółek, przedsiębiorstwach państwowych, fundacji, spółdzielni itp.), ze szczególnym uwzględnieniem wykonywania pracy w instytucjach – szeroko pojętego – sądowego wymiaru sprawiedliwości, działających w oparciu o „klasyczne” procedury prawne – kodeks postępowania cywilnego, kodeks postępowania karnego, kodeks postępowania administracyjnego (np. sądy powszechne, sądy administracyjne, sądy arbitrażowe).

5. Okres faktycznego (praktycznego) wykonywania zawodu prawnika bądź prowadzenia działalności dydaktycznej (z zaznaczeniem okresów „przerw” w wykonywaniu zawodu).

6. Sprawowane przez kandydata – w przeszłości – funkcje publiczne (funkcje publiczne w rozumieniu art. 115 § 13 kodeksu karnego – zob. dalej).

7. Funkcja publiczna, którą kandydat pełni w momencie ubiegania się o stanowisko sędziego TK.

8. Funkcje publiczne obejmowane w wyborach powszechnych, o które – bez skutku – kandydat ubiegał się w przeszłości (Sejm, Senat, organy jednostek samorządu terytorialnego).

9. Czy kandydat – w przeszłości – ubiegał się już o stanowisko sędziego TK (jeżeli tak, to kiedy i kto wskazał jego kandydaturę)?

10. Lista organów państwa i innych instytucji publicznych, podmiotów gospodarczych (np. spółek prawa handlowego), którym kandydat doradzał, na których rzecz sporządzał ekspertyzy lub opinie.

11. Członkostwo w fundacjach, stowarzyszeniach i innych organizacjach społecznych (okres przynależności i sprawowana funkcja).

12. Przynależność do partii politycznych, związków zawodowych lub organizacji pracodawców (okres przynależności i sprawowana funkcja).

13. Lista partii politycznych, związków zawodowych, organizacji pracodawców, organizacji społecznych (np. fundacji, stowarzyszeń), którym kandydat doradzał, na których rzecz sporządzał ekspertyzy lub opinie, albo które reprezentował.

14. Praca w „firmach lobbingowych”, w rozumieniu ustawy o działalności lobbingowej w procesie tworzenia prawa (okres pracy i sprawowana funkcja lub stanowisko), a także lista „firm lobbingowych”, którym kandydat doradzał, na których rzecz sporządzał ekspertyzy lub opinie, albo które reprezentował.

15. Wszystkie publikacje kandydata dotyczące problematyki prawnej (tytuł, adres publikacyjny).

16. Dziedzina (gałąź) prawa, w której kandydat uznaje się za specjalistę (kandydat musi być „osobą wyróżniającą się wiedzą prawniczą” – art. 194 ust. 1 Konstytucji).

17. Informacje potwierdzające status zawodowy lub naukowy kandydata, jako specjalisty (znawcy) danej dziedziny prawa (wskazanie monografii, artykułów naukowych, komentarzy do aktów normatywnych, opisanie aktywności zawodowej odnoszącej się do danej dziedziny prawa itp.).

18. Znajomość procedur sądowych, w szczególności kodeksu postępowania cywilnego, który stosuje się odpowiednio przy kontroli konstytucyjności prawa przez Trybunał Konstytucyjny (okoliczności, w jakich kandydat stosował lub miał innego rodzaju „kontakt” z k.p.c., częstotliwość stosowania k.p.c. itp.).

19. Czy kandydat kiedykolwiek opracowywał na piśmie opinie lub ekspertyzy prawne, których przedmiotem byłaby analiza prawna Konstytucji lub analiza prawna przepisów prawnych, w świetle norm, zasad lub wartości konstytucyjnych?

20. Czy kandydat kiedykolwiek opracowywał na piśmie opinie lub ekspertyzy prawne, których przedmiotem byłaby analiza prawna przepisów prawa Unii Europejskiej lub umów międzynarodowych z zakresu ochrony praw i wolności człowieka i obywatela?

21. Działalność społeczna lub inny rodzaj aktywności kandydata w „sferze publicznej”.

22. W związku z tym, że stan zdrowia kandydata jest ustawową przesłanką warunkującą objęcie stanowiska sędziego TK, a także może być przyczyną odwołania sędziego z pełnienia funkcji, czy kandydat dysponuje aktualnym orzeczeniem lekarskim dopuszczającym do wykonywania pracy na stanowisku sędziego?

23. Czy toczą się przeciwko kandydatowi postępowania prokuratorskie, karno-administracyjne, dyscyplinarne lub sądowe (jeżeli tak, to jakie i co jest ich przedmiotem)?

24. Czy kandydat był skazany prawomocnym wyrokiem sądu (ewentualnie ostateczną decyzją sądu dyscyplinarnego) w jakiegokolwiek sprawie (jeżeli tak, to za co i jaka była sankcja)?

25. Czy kandydat brał udział w procedurach tworzenia prawa mogącego być przedmiotem kontroli przed Trybunałem Konstytucyjnym, np. jako ekspert, członek organu prawodawczego, lobbysta, w rozumieniu ustawy o działalności lobbingskiej w procesie tworzenia prawa (jeżeli tak, to kiedy i w jakiej roli)?

Załącznik 4. Zaproszenie na spotkanie z kandydatami skierowane do środowisk prawniczych (17 X 2006)

Fundacja im. Stefana Batorego
ul. Sapieżyńska 10a,
00-215 Warszawa
tel.: /22/ 536 02 00;
fax.: /22/ 536 02 20
www.batory.org.pl

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
ul. Zgoda 11,
00-018 Warszawa
tel.: /22/ 556 44 40;
fax: /22/ 556 44 50
www.prawaczlowieka.pl

Polska Sekcja Międzynarodowej
Komisji Prawników
ul. Podchorążych 20,
00-721 Warszawa
tel.: /22/ 553 07 07;
fax: /22/ 553 07 57
www.mkp.org.pl

Obywatelski Monitoring Kandydatów na Sędziów

Warszawa, dnia 17 października 2006 r.

Szanowni Państwo,

Uprzejmie informujemy, że koalicja trzech organizacji pozarządowych: Fundacji im. Stefana Batorego, Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka i Polskiej Sekcji Międzynarodowej Komisji Prawników, rozpoczęła realizację przedsięwzięcia Obywatelski Monitoring Kandydatów na Sędziów (informacja o Projekcie w załączeniu). Jego celem jest zagwarantowanie udziału społeczeństwa obywatelskiego w debacie publicznej na temat kandydatów na stanowiska sędziowskie w najwyższych instancjach sądowych w Polsce. Aby osiągnąć zamierzony cel, planujemy gromadzenie informacji o kandydatach, przedstawienie tej wiedzy opinii publicznej, zainicjowanie debaty publicznej na ten temat z udziałem zainteresowanych oraz przekazanie wniosków z tej debaty władzom publicznym. Wychodzimy z założenia, że proces wyboru członków najważniejszych sądów i trybunałów powinien być w pełni

przejrzysty. Pierwszym projektem w ramach opisanej wyżej inicjatywy jest monitoring wyboru sędziów do Trybunału Konstytucyjnego.

Z analizy kalendarza wyborów sędziów Trybunału Konstytucyjnego wynika, że głosowanie w sprawie wyboru trzech sędziów, zgodnie z prawem, powinno się odbyć na kolejnym posiedzeniu Sejmu RP, tj. w dniach 25–27 października 2006 r. W związku z tym:

**Uprzejmie zapraszamy
na spotkanie kandydatów na sędziów Trybunału Konstytucyjnego
z przedstawicielami środowisk prawniczych, organizacji prawniczych
i mediów, które odbędzie się 24 października 2006 r.
w siedzibie Fundacji im. Stefana Batorego
w Warszawie, przy ul. Sapieżyńskiej 10 A
o godz. 11.00**

W naszym zamierzeniu spotkanie to powinno być okazją do zapoznania się z opiniami kandydatów na sędziów TK oraz wszelkimi argumentami, które przemawiają za określonym wyborem. W załączeniu przesyłamy cztery pytania/zagadnienia, które będą stanowiły punkt wyjścia do debaty. Oczywiście zachęcamy Państwa do przygotowania innych pytań pod adresem kandydatów.

Dyskusję poprowadzi Prezeska Stowarzyszenia Sędziów Polskich *IUSTITIA* SSN Teresa Romer.

Prosimy o potwierdzenie uczestnictwa w spotkaniu.

Załącznik 5. Zagadnienia do dyskusji podczas spotkania Kandydatów na sędziów

Pytania/zagadnienia do dyskusji podczas spotkania Kandydatów na Sędziów Trybunału Konstytucyjnego ze środowiskami prawniczymi (13 listopada 2006r.)

1. Czy mając na uwadze dotychczasowe doświadczenia, Pani (Pana) zdaniem kompetencje Trybunału Konstytucyjnego powinny ulec poszerzeniu lub zawężeniu?
2. Jak Pani (Pan) ocenia dotychczasową praktykę Trybunału wobec skargi konstytucyjnej?
3. Jak Pani (Pan) ocenia realizację przez Trybunał Konstytucyjny funkcji sygnalizacyjnej?
4. Czy Pani (Pana) zdaniem prawo polskie powinno być zawsze podporządkowane prawu Unii Europejskiej?

Załącznik 6. Przykład profilu kandydata na sędziego

Fundacja im. Stefana Batorego

Helsińska Fundacja Praw Człowieka

Polska Sekcja Międzynarodowej
Komisji Prawników

Obywatelski Monitoring Kandydatów na Sędziów

Warszawa, dnia 12 listopada 2006 r.

Prof. dr hab. Stanisław Biernat

PROFIL KANDYDATA NA STANOWISKO SĘDZIEGO TK

1. Stanisław Biernat jest profesorem, doktorem habilitowanym nauk prawnych, specjalizującym się w prawie Unii Europejskiej, w problematyce konstytucyjnych i prawnych problemów członkostwa Polski w UE i dostosowania prawa polskiego, w prawie i postępowaniu administracyjnym oraz publicznym prawie gospodarczym.

2. Stanisław Biernat jest od 5 lat sędzią sądów administracyjnych, obecnie NSA, gdzie jest także naczelnikiem Wydziału Prawa Europejskiego w Biurze Orzecznictwa NSA.

3. Kandydat ma znaczący dorobek naukowy, jest autorem, współautorem lub redaktorem 10 książek, podręcznika akademickiego oraz autorem ponad stu rozpraw i artykułów, glos itp. publikowanych w Polsce i innych krajach.

4. Kandydat występował jako biegły w postępowaniu przed TK, jest autorem glos do orzeczeń TK, w swych publikacjach wielokrotnie odnosił się do roli TK oraz komentował jego orzecznictwo w różnych dziedzinach, jak wolność gospodarcza, prywatyzacja zadań publicznych, przystąpienie Polski

do UE oraz tego konstytucyjne i prawne konsekwencje. Trybunał kilkanaście razy powoływał się w swych orzeczeniach na publikacje prof. Biernata.

5. Profesor S. Biernat jest zwolennikiem przejrzystej i opartej na rzetelnej ocenie kwalifikacji procedury wyłaniania kandydatów na sędziów TK. Przywołuje pomysł poddawania się przez kandydatów ocenie np. Komitetu Nauk Prawnych PAN, senatów wyższych uczelni czy wprowadzenia praktyki publicznych przesłuchań kandydatów (Wywiad, Gazeta Prawna nr 209 z 26.10.2006 r.).

6. Kandydat był przez 8 lat członkiem Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów, kilkanaście lat prowadził zajęcia w Państwowej Szkole Administracji Publicznej, był członkiem Krajowej Komisji Uwłaszczeniowej oraz zajmował się doradztwem i opracowaniem ekspertyz dla różnych instytucji i urzędów (w tym: Sejm i Senat, Prezes RM i ministrowie, m.in. Komitet Doradczy ds. Prawa Europejskiego przy Ministrze Sprawiedliwości, UKIE, TK, RPO).

7. Profesor S. Biernat pełnił funkcje uniwersyteckie kierownika katedry, kierownika studium doktoranckiego, kierownika Podyplomowych Studiów Prawa Europejskiego, członka komisji uczelnianych i wydziałowych, Rzecznika Dyscyplinarnego i innych organów dyscyplinarnych dla nauczycieli akademickich. Jest także członkiem rad programowych sześciu czasopism naukowych.

8. Kandydat był wielokrotnie nagradzany za działalność naukową, w tym otrzymał nagrody za doktorat i habilitację. Kandydat jest członkiem Komitetu Nauk Prawnych PAN oraz wielu towarzystw naukowych i stowarzyszeń polskich i międzynarodowych, w tym założycielem i prezesem Polskiego Stowarzyszenia Prawa Europejskiego. Odbił kilka stażów zagranicznych w prestiżowych ośrodkach akademickich. Profesor Biernat wypromował dziesięciu doktorów prawa.

9. Kandydat zna trzy języki obce.

10. Kandydat nigdy nie był członkiem partii politycznych.

11. Kandydat był kandydatem PO na stanowisko sędziego TK w poprzednich wyborach (październik 2006 r.).

Załącznik 7. Lista wybranych relacji medialnych o projekcie¹³

1. „Wybór kandydatów na stanowiska sędziowskie powinien podlegać społecznej kontroli”, Adam Makosz, Gazeta Prawna nr 194, 05 X 2006.
2. „Rusza monitoring kandydatów na sędziów”, PAP – Nauka w Polsce, 05 X 2006.
3. „Nominacja tylko po konsultacjach”, Krzysztof Sobczak, Rzeczpospolita, 05 X 2006.
4. „Trybunałowi grozi paraliż?”, Ewa Siedlecka, Gazeta Wyborcza nr 233, 05 X 2006.
5. „PiS chce paraliżu pracy TK?” Klaudiusz Ślęzak, TOK FM, portal Gazeta.pl, 05 X 2006.
6. „Nie będzie weryfikacji, tylko społeczne konsultacje”, mps, Zbigniew Lasocik, Gazeta Prawna nr 195, 06 X 2006.
7. „Politykiem nigdy nie byłem i nie będę”, wywiad z Wojciechem Hermelińskim, rozmawiał Adam Makosz, Gazeta Prawna nr 204, 19 X 2006.
8. Kalendarium Prawne, Informacja o spotkaniu z kandydatami na sędziów TK, Rzeczpospolita, 23 X 2006.
9. „Obywatelski Monitoring Kandydatów na Sędziów TK”, PAP, 24 X 2006.
10. „Obywatelski monitoring sędziów”, Paulina Nowicka, portal Wiadomosci24.pl, 25 X 2006.
11. „Jak się u nas wybiera trzech sprawiedliwych”, Ewa Siedlecka, Gazeta Wyborcza nr 251, 26 X 2006.
12. „Tylko jeden z 5 kandydatów do Trybunału Konstytucyjnego spotkał się z prawnikami”, PAP, 13 XI 2006.
13. „Jeden kandydat do TK przesłuchany. Reszta nieobecna”, Ewa Siedlecka, Gazeta Wyborcza, 14 XI 2006.

¹³ Oprac. M. Szulecka.

14. „Kandydaci unikają debaty”, Adam Makosz, Gazeta Prawna nr 221, 14 XI 2006.

15. „Trybunał z łapanki”, Ewa Siedlecka, Gazeta Wyborcza, 11 XII 2006.

16. „Sejm może zweryfikować decyzję o wyborze sędziego”, Katarzyna Rychter, Gazeta Prawna nr 249, 22 XII 2006.

Załącznik 8. Informacja o organizacjach – partnerach projektu

Fundacja im. Stefana Batorego
(www.batory.org.pl)

Fundacja im. Stefana Batorego jest niezależną, niedochodową organizacją pozarządową o statusie organizacji pożytku publicznego.

Celem Fundacji im. Stefana Batorego jest wspieranie rozwoju demokratycznego, otwartego społeczeństwa. Do priorytetowych zadań Fundacji należy:

- **Wzmacnianie roli i aktywności społeczeństwa obywatelskiego**

Pragniemy zarówno w Polsce, jak i w innych krajach naszego regionu, współtworzyć społeczeństwo obywatelskie. Takie, w którym obywatele czują się współodpowiedzialni za kształt demokracji i nie oczekują, że wszelkie ich sprawy załatwi państwo, ale sami organizują się wokół swoich potrzeb, przekonań, pragnień. Wspieramy zatem różne formy aktywności społecznej, przede wszystkim niezależne organizacje pozarządowe, które podejmują działania tam, gdzie rola lub możliwości państwa są niewystarczające, które przyczyniają się do angażowania obywateli w życie publiczne i wyrównywania szans grup społecznie słabszych lub upośledzonych.

- **Propagowanie swobód obywatelskich i zasad państwa prawa**

Poszanowanie zasad państwa prawa, przestrzeganie przejrzystości w życiu publicznym, obrona swobód obywatelskich, praw mniejszości, kobiet, dzieci, niepełnosprawnych, imigrantów i uchodźców to podstawowe

zasady demokracji, które chcemy upowszechniać tak w Polsce, jak i innych krajach naszego regionu. Wspieramy zatem przedsięwzięcia dotyczące edukacji prawnej i obywatelskiej, działania zapewniające dostęp obywateli do pomocy prawnej i wymiaru sprawiedliwości. Staramy się upowszechniać wiedzę i metody społecznej kontroli funkcjonowania administracji i obrony praw indywidualnych przed wszelkimi formami nadużyć ze strony władzy.

• **Rozwijanie współpracy i solidarności międzynarodowej**

Państwa mają jasno wytyczone granice, natomiast narody i społeczeństwa powinny się przenikać i wzajemnie wzbogacać. Wspieramy więc działania sprzyjające wymianie doświadczeń związanych z procesami przemian politycznych, budowaniem społeczeństwa obywatelskiego i radzeniem sobie z problemami społecznymi między krajami Europy Środkowej i Wschodniej. Działamy na rzecz zbliżenia między Wschodem i Zachodem i przeciwstawiamy się powstaniu nowej „żelaznej kurtyny” na wschodniej granicy Polski. Dążymy do wzmocnienia roli inicjatyw obywatelskich w stosunkach międzynarodowych i solidarnego opowiadania się za demokracją i prawami człowieka.

Swoje zadania Fundacja realizuje w ramach trzynastu programów. Zajmują się one rozpatrywaniem wniosków i przyznawaniem dotacji oraz monitorowaniem sposobu i efektów wykorzystania przekazanych środków finansowych, a także działaniami operacyjnymi – organizowaniem debat i konferencji, spotkań, szkoleń.

Uczestniczymy w realizacji tzw. programów regionalnych, których zadaniem jest ułatwianie współpracy i wymiana doświadczeń w regionie Europy Środkowej i Wschodniej oraz Azji Centralnej. Fundacja współpracuje też z wieloma organizacjami i instytucjami, zarówno polskimi, jak i zagranicznymi, dla osiągnięcia wspólnych celów.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
(www.prawaczlowieka.pl)

Helsińska Fundacja Praw Człowieka (HFPC) została założona pod koniec 1989 roku. Obecnie jest jedną z najbardziej doświadczonych i profesjonalnych organizacji pozarządowych zaangażowanych w obronę praw człowieka w Europie. Jest aktywna zarówno w Polsce, jak i za granicą (głównie w krajach WNP). HFPC przeprowadza krajowe i międzynarodowe szkolenia, organizuje konferencje i seminaria. Jej eksperci doradzają w zakresie praw i wolności człowieka osobom indywidualnym, organizacjom pozarządowym i instytucjom państwowym (takim jak komisje sejmowe, policja, organy wymiaru sprawiedliwości, służba więzienna, straż graniczna, narodowy fundusz zdrowia).

Od początku działalności Fundacja wdrażała wspólne programy z międzynarodowymi organizacjami międzyrządowymi, jak ONZ, UNHCR, Rada Europy, OBWE czy Unia Europejska, oraz z międzynarodowymi organizacjami pozarządowymi, jak Międzynarodowa Helsińska Federacja na Rzecz Praw Człowieka (IHF), Amnesty International, Minority Rights Group International oraz z innymi organizacjami z różnych państw, jak INTERIGHTS, Friedrich Naumann Stiftung, komitety helsińskie, itp.

Działania edukacyjne Fundacji obejmują:

- Szkolenia z teorii praw człowieka i mechanizmów ich ochrony.
- Szkolenia dotyczące efektywnych działań w zakresie praw człowieka i przestrzegania zasad państwa prawnego (np. strategii działań edukacyjnych, monitorowania przestrzegania praw człowieka, działań prawnych w interesie publicznym, stosowania technik negocjacyjnych i rozwiązywania konfliktów, planowania strategicznego).

- Szkolenia skierowane do różnych grup zawodowych, w tym adwokatów, sędziów, dziennikarzy, policjantów, strażników więziennych, strażników granicznych, nauczycieli oraz „warsztaty” dla studentów.
- Edukacja publiczna (w tym produkcja i dystrybucja filmów, publikacja w mediach raportów i opinii ekspertów oraz artykułów i komentarzy).
- Organizowanie festiwali filmowych o prawach człowieka.
- Udostępnianie książek, dokumentów oraz innych materiałów w zakresie praw człowieka i konstytucjonalizmu.

Działania w zakresie ochrony praw człowieka obejmują:

- Monitorowanie legislacyjne prac sejmowych w zakresie konstytucjonalności i przestrzegania międzynarodowych standardów praw człowieka.
- Strategiczne uczestnictwo w sporach sądowych poprzez pomoc w prowadzeniu szczególnie ważnych spraw przed sądami krajowymi i Europejskim Trybunałem Praw Człowieka.
- Pomoc prawna dla obywateli polskich w przypadku łamania podstawowych wolności – w trakcie rozpraw sądowych jako obserwator lub przedstawiciel społeczny.
- Pomoc prawna dla cudzoziemców, głównie w zakresie przyznawania statusu uchodźcy i legalizowania pobytu w Polsce.
- Okresowe monitorowanie takich instytucji, jak więzienia, szpitale psychiatryczne, domy pomocy społecznej, komendy policji, areszty deportacyjne dla cudzoziemców oraz domy dziecka; monitorowanie przestrzegania praw mniejszości oraz niektórych innych praw i wolności.

Sekcja Polska
Międzynarodowej Komisji Prawników
(www.mkp.org.pl)

Międzynarodowa Komisja Prawników – MKP (International Commission of Jurists – ICJ) jest międzynarodową organizacją pozarządową z siedzibą w Genewie. Organizacja powstała w 1952 roku, po to, aby w sposób fachowy i bezstronny promować ideały praw człowieka i zasadę rządów prawa na świecie. Organizacja skupia sześćdziesięciu wybitnych prawników reprezentujących wszystkie kontynenty i wszystkie kultury prawne świata, natomiast ciałem działającym MKP jest jej międzynarodowy sekretariat.

MKP działa także poprzez swoje sekcje narodowe i organizacje afiliowane w 84 krajach. MKP ściśle współpracuje z ONZ, UNESCO, Radą Europy i innymi organizacjami międzynarodowymi.

Polska Sekcja MKP jest narodową sekcją ICJ. Jest pierwszą tego typu organizacją założoną w Europie Wschodniej, ma status stowarzyszenia, została powołana do życia w roku 1992. Polska Sekcja skupia 62 wybitnych prawników reprezentujących niemal wszystkie profesje prawnicze. Zgodnie ze statutem jej podstawowym celem jest promowanie idei praw człowieka i zasady rządów prawa w Polsce a także wspieranie prawników w innych krajach.

Główne obszary działania organizacji to: niezawisłość sądownictwa oraz zawodów prawniczych, prawo każdego do rzetelnego procesu, czy problematyka podmiotowości prawnej osoby ludzkiej. Polska Sekcja MKP osiąga wyznaczone cele poprzez realizację projektów, monitorowanie procesu legislacyjnego, wyrażanie opinii oraz różnorodną działalność edukacyjną.

Najważniejsze projekty i programy realizowane przez organizację to promocja Konstytucji RP i edukacja konstytucyjna, w tym seminaria konstytucyjne dla sędziów, konkurs „Sędzia Europejski”, monitorowanie wyborów do TK, pomoc prawna dla więźniów i osób ubogich, sądownictwo w Polsce – wyzwania i zagrożenia, polsko brytyjskie debaty nt. reformy wymiary sprawiedliwości, wspieranie demokratycznych środowisk prawniczych na Białorusi.

